

Přirozená práva

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:2003

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 21. 12. 2003
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 21. 12. 2003

Přirozená práva

Zpochybňování myšlenky základních lidských práv na základě kritického odmítnutí „zastaralého“ chápání tzv. přirozenosti trpí jednou závažnou vadou, totiž tím, že přehlídí hlavní intenci oné myšlenky. Tou hlavní intencí není myšlenka přirozenosti, nýbrž myšlenka nezadatelnosti a nezpochybnitelnosti, tedy rovněž nerelativizovatelnosti a historické i subjektivní nezávislosti lidských práv. Vyjděme naopak z předpokladu, který z principiálních důvodů nebudeme zpochybňovat, totiž že každý člověk musí být respektován, jako by nikoli tato práva a svobody „měl“, nýbrž jako by k těmto právům a svobodám byl povolán, jako by k nim byl volán a vyzýván, a to tak, že nikdo tomuto jeho „povolání“, této jeho povolanosti nesmí klást překážky ani nástrahy. Zmíněná „práva“ tedy nemůžeme považovat za nic, co lze zvnějšku vymezit pro všechny lidi stejně jako součást jejich „danosti“ („danosti od přírody“), nýbrž ta práva (stejně jako svobody) jsou vždy jedinečná, protože vždy situační. To, co je vsutku dáno, je součástí resp. složkou situace: jsou to okolnosti, ale je to také výbava toho subjektu, bez něhož by situace nebyla situací, tj. jeho situovaností. Jsou totiž okolnosti, které jsou zcela nahodilé a na situaci (situovanosti subjektu) se buď vůbec nepodílejí anebo jen marginálně; a naopak jsou okolnosti, které pro onu situaci (a situovanost) jsou spolu-konstitutivní (i když nejsou samy o sobě konstitutivní, což vyplývá z toho, že samy o sobě nemohou vytvářet situaci, k níž je přece zapotřebí vztaženosti k nějakému subjektu nebo subjektům). Ovšem subjekt sám prostředkuje navíc také vztah k nepředmětným výzvám, které nejsou součástí okolí, ale nejsou ani složkou subjektu samého (resp. jeho „vlastností“). To má za důsledek, že k situaci (jež je spolukonstituována subjektem) nutně náleží také vztah k oněm nepředmětným výzvám, takže situace nesmí být redukována na pouhé „okolí“ (ani když k tomu přidáme subjekt). To vše úzce souvisí s povahou subjektu, a to ve smyslu jeho FYSIS v původním smyslu, neboť každý subjekt vzniká zrozením (zrodem), roste nejenom sám, ale také budování své osvěty, a zaniká smrtí. Svrchu zmíněná práva (a svobody) náleží tedy k tomu „nejsoucím“, jež na člověka apeluje jako to, co má být uskutečněno, tj. realizováno „skutkem“

(Písek, 031221-1.)